

Publicat el 19-9-2004 a "Levante - EMV".

"La desertificació no és un fenomen climàtic d'aridesa, de sequera o de mala utilització del sòl. És la conseqüència d'una pertorbació de les condicions de l'entorn que condueix al desacoblament, freqüentment irreversible, entre el sistema socioeconòmic i la disponibilitat de recursos en zones de freqüents sequeres, per què l'ésser humà oblida que pertany a la terra". (Erosión y desertificación. F. López Bermúdez. Ed. Nívola. 2002)

El PP, la desertificació i el PHN

Carles Arnal *

Recentment, el PP valencià mostra un inèdit interès pel medi ambient. A banda de la preocupació per la *Posidonia oceanica* (únicament si és afectada per desaladores socialistes, però no per ports esportius o per regeneracions de platges) i la preocupació pel canvi climàtic (únicament si és causat per la desalació) ara apareix la preocupació per la desertificació que suposadament causaria la derogació del ja obsolet Pla Hidrològic Nacional. Preocupació que ha portat a demanar la inclusió d'aquest tema en el projecte de Constitució Europea. Caldria que revisarem el risc de desertificació i les seues causes per veure si és coherent l'aparent preocupació del PP al respecte.

Per desertificació s'entén l'extensió de les condicions de desert que es pot ocasionar per causes naturals o, especialment, humanes. El resultat d'aquest fenomen és un empobriment de la biodiversitat i de la capacitat productiva dels ecosistemes. Un perill que fa temps que les institucions internacionals han assenyalat per al País Valencià, on quasi la totalitat del territori està inclosa a l'única àrea europea amb molt elevat risc de desertificació (Conferència de Nairobi sobre la desertificació, 1977). Les causes poden ser diverses: contaminació de sòls, salinització per sobreexplotació hídrica, etc., però en el nostre cas, la causa més important és la pèrdua de sòl: l'erosió.

Al País Valencià tenim unes condicions naturals que generen un elevat risc potencial de provocar erosió hídrica (l'altra, l'erosió eòlica, té baix risc en comparació). El clima mediterrani presenta característicament una distribució irregular de les precipitacions amb concentració de fortes pluges en curts períodes de temps. Per altra banda, vivim en un país muntanyós, amb pendents acusades en bona part del territori. Però fins i tot amb aquestes condicions, si el sòl està protegit per una densa i completa coberta vegetal (encara que siga arbustiva) l'erosió real pot ser molt baixa, malgrat l'alt risc potencial. Lamentablement, durant molt de temps els humans hem anat eliminant, empobrint i alterant la coberta vegetal, de manera que aquesta és molt feble en gran part del territori, cosa que pot originar pèrdues importants de sòl en curts períodes si es dona la combinació adequada: poca vegetació, pendent, pluges torrencials.

Les causes de la deforestació i de la degradació de la coberta vegetal són

essencialment humanes. Algunes venen actuant des de fa segles, com és l'ocupació agrícola de terres de muntanya, el pastoreig i l'explotació forestal. Aquestes causes estan en retrocés al nostre territori des de principis del segle XX. Encara així poden presentar-se llocs on tenen importància puntual, donat que encara es produeixen, per exemple, roturacions de terres forestals per ubicar dubtosos camps de regadiu, tot i que la tendència general siga l'abandonament dels conreus. També han contribuït a la deforestació els incendis forestals, que tenen causes humanes en la seua major part (un 90 %) i que serien evitables en gran part amb bones polítiques de veritable prevenció.

Però hi ha altres causes d'erosió (i al final de desertificació) que s'obliden freqüentment i que tenen responsabilitat humana, fins i tot de la pròpia administració teòricament encarregada d'evitar aquest procés. A banda de les causes citades, estem perdent cada dia sòl per males pràctiques agrícoles i per l'ocupació poc respectuosa de terres forestals per diferents activitats humanes. L'apertura de camins i carreteres, el bastiment d'infraestructures, la segona residència, les instal·lacions recreatives poc respectuoses amb el medi, parcs eòlics ubicats en muntanya, pedreres per l'obtenció d'argiles, etc., estan eliminant en molts llocs la pobra i fràgil coberta vegetal que hauríem d'apreciar i defensar molt més.

Fins i tot actuacions permeses, fomentades o finançades per la mateixa administració acaben eliminant la coberta vegetal, encara que l'intenció (sobre el paper) siga la d'evitar l'erosió. El Pla General d'Ordenació Forestal (PGOF) preveu uns *tallafocs* que suposen l'eliminació total o parcial de la vegetació d'unes 70.000 has. L'eliminació de vegetació natural amb el nom de *neteja forestal* és una pràctica habitual, promoguda i finançada per la pròpia administració autonòmica.

Què hi ha de veritable interès del PP per la desertificació? Si hi hagués una genuïna i sincera preocupació per part del partit que ens governa i que per tant administra els pressuposts, subvenciona, concedeix autoritzacions i vigila (o no) les intervencions sobre el medi natural, veuríem altres coses. Veuríem un pla de lluita contra la desertificació ben dotat econòmicament; veuríem una regulació estricta que evitara la deforestació per causes humanes; veuríem un seguiment sistemàtic i rigorós dels fenòmens erosius... Però no estem veient res d'açò. Tot el contrari, fins i tot es presenten documents on es minimitza la realitat dels fenòmens erosius al nostre territori, com fa l'esmentat PGOF. El projecte de Llei del Sòl No Urbanitzable i la recent Llei d'Ordenació del Territori, defugen la declaració sistemàtica dels sòls forestals i els agrícoles d'alta fertilitat com a sòls protegits.

En definitiva, la preocupació del PP per la desertificació només és per a insistir en el transvasament de l'Ebre, sortosament descartat ara, el qual anava a intensificar els processos erosius i d'inutilització de sòls. El traçat previst suposava grans pèrdues de terres agrícoles i forestals, a més d'incentivar noves roturacions agrícoles i els usos malbaratadors de l'aigua associats a camps de golf i urbanitzacions, fenòmens aquests que agreugen més encara el risc de desertificació. Si el PP està preocupat de veres per la desertificació té moltes coses a fer, començant per rectificar la seua política actual.

* Doctor en Biologia i membre d'Acció Ecologista-Agró

Fitxer baixat de **<http://www.terracritica.org>**